

dr Wawrzyniec Rymkiewicz
Zakład Filozofii Kultury
Instytut Filozofii
Wydział Filozofii i Socjologii
Uniwersytet Warszawski
tel. 511-607-699

1. Wawrzyniec Rymkiewicz

2. stopnie naukowe:

a) magistra – Instytut Filozofii, Wydział Filozofii i Socjologii Uniwersytetu Warszawskiego; specjalność: filozofia, wrzesień 1995.

b) doktora – Instytut Filozofii, Wydział Filozofii i Socjologii Uniwersytetu Warszawskiego; specjalność: filozofia, marzec 2000. Tytuł rozprawy doktorskiej: „Problem tożsamości człowieka w *Byciu i czasie*” Martina Heideggera”.

3. Informacje o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych:

a) od 15. II do 30. IX – asystent w Instytucie Filozofii UW.

b) od 1 X 2000 – adiunkt w Instytucie Filozofii UW.

4. Wskazanie osiągnięcia wynikającego z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym:

a) książka „Formy istnienia. Heidegger według Arystotelesa”.

b) autor – Wawrzyniec Rymkiewicz, 2015, Fundacja Augusta hr. Cieszkowskiego, recenzenci: Bronisław Świdorski, Tadeusz Gadacz.

5. Omówienie celu naukowego pracy i osiągniętych wyników wraz z omówieniem ich ewentualnego wykorzystania.

Cel książki: praca obraca się w dwóch porządkach:

A) cele historyczne-filozoficzne:

- 1) analiza *Sein und Zeit* Martina Heideggera, omówienie celów, jakie sobie stawiał, przedstawienie jego podstawowych pojęć i rozwiązań, wyjaśnienie trudności wewnętrznych, które nie pozwoliły mu doprowadzić jego dzieła do końca.
- 2) umiejscowienie ontologii Heideggera na tle klasycznych rozwiązań filozoficznych (Platon, Arystoteles, św. Tomasz z Akwinu, Kartezjusz, Berkeley, Hume, Kant).
- 3) badając myśl Heideggera nie ograniczam się do porządku historycznego, lecz staram się zrekonstruować argumentację będącą podstawą jego twierdzeń. Moim celem nie jest zatem „streszczenie” myśli Heideggera, lecz odtworzenie i powtórzenie jego analiz w innym materiale językowym, jakim jest polszczyzna. Fenomenologiczne dzieło Heideggera czytam w sposób fenomenologiczny: poza analizą pojęć Heideggera przedstawiam opis doświadczeń i fenomenów, do których te pojęcia się odnoszą.

B) cele językowe:

- 1) w pracy proponuję całkowicie nowy przekład podstawowych pojęć Heideggera z pierwszego okresu rozwoju jego poglądów (*das Sein* – istnienie, *das Dasein* – przebywanie, *die Zeitlichkeit* – doczesność, *die Vorhandenheit* – namacalna obecność).
- 2) przekład ten uzasadniam zarówno w porządku fenomenologicznym: (nowe tłumaczenie pozwala dokładniej uchwycić zjawiska, o których Heidegger pisze), jak i w porządku historii języka oraz badań językoznawczych. Fragmenty pracy poświęcone są analizom dawnych

słowników, polskich i niemieckich. Stale używam pojęć językoznawstwa kognitywnego (obraz, pojęcie metaforyczne).

- 3) pracę – poza tym, że jest badaniem historyczno-filozoficznym – można zatem czytać jako studium języka filozoficznego, analizę możliwości pojęciowych polszczyzny.

WYNIKI:

Wszystkie dotychczasowe omówienia Heideggera w języku polskim – w tym moja pierwsza książka o nim, *Ktoś i nikt* z roku 2002 – traktowały *Sein und Zeit* jako zamkniętą całość, a przynajmniej nie wnikały w następujący problem: dlaczego Heidegger nie opublikował drugiej części swojego dzieła, którą zapowiadał w paragrafie 8, zatytułowanym *Zarys traktatu?*

W pracy traktuję *Sein und Zeit* jako całość otwartą (jako dzieło, które się rozpada) i staram się powiązać tę perspektywę z problemem tłumaczenia tytułowego pojęcia *das Sein*.

Teza mojej książki jest następująca: celem Heideggera jest w *Sein und Zeit* odwrócenie metafizyki. Klasyczna filozofia uczy, że byt jest czymś różnym od czasu. Heidegger chce pokazać, że istnienie jest czasem. Praca Heideggera ma charakter eksperymentalny (jest eksperymentem filozoficznym). Ten eksperyment wymyka się jednak spod kontroli – prowadząc do aporii i paradoksów, które opisuję w ostatnim rozdziale książki. W rezultacie podstawowe pojęcie dzieła, *das Sein*, okazuje się pozbawione znaczenia. Objawia się to między innymi tym, że jego tytuł, *Sein und Zeit*, jest nieprzetłumaczalny na polski, a dokładniej można go tłumaczyć na kilka sposobów (*Istnienie i czas, Istota i czas, Bytowanie i czas*).

Niepowodzenie eksperymentu Heideggera nie jest zwykłą porażką, lecz pozwala mu sformułować radykalnie nową problematykę filozoficzną: postawić problem bycia. W ten sposób niepowodzenie *Sein und Zeit* staje się fundamentem późnego dzieła Heideggera *Przyczynków do filozofii*.

Uzasadniając tę tezę, wpisuję dzieło Heideggera w horyzont filozofii Arystotelejskiej. Wychodząc od szczegółowej analizy IV księgi *Fizyki* – w drugim studium książki – pokazuję, że dzieło Heideggera jest komentarzem do tego tekstu. Taka perspektywa powala mi czytać Heideggera wedle Arystotelesa. To hasło ma w mojej książce kilka znaczeń:

- pokazuję w niej Heideggerowską filozofię doczesności jako radykalizację (sprowadzenie do korzenia) Arystotelejskiej teorii czasu.
- Heideggerowską fenomenologię interpretuję jako kontynuację Arystotelejskiego empiryzmu.
- Heideggerowską hermeneutykę omawiam w świetle stosunku Arystotelesa do języka. Stagiryta uprawia fizykę i metafizykę w języku potocznym, bada jego polisemie, posługuje się zgodą językową jako argumentem filozoficznym. Wykładając Heideggera według Arystotelesa, traktuję ontologię tego pierwszego jako próbę odsłonięcia doświadczeń ontologicznych złożonych u podstaw języka codziennego.
- Heideggerowskie pojęcie „ruchomości egzystencji” przedstawiam jako radykalizację Arystotelejskiego pojęcia „ruchu”.
- Na koniec – w ostatnim rozdziale książki – pokazuję, w jaki sposób Heideggerowska filozofia egzystencji przekształca się w Arystotelejską ejdetykę. W ten sposób wiąże niepowodzenie projektu Heideggera z ukrytym arystotelizmem *Sein und Zeit*.

5. OMÓWIENIE POZOSTAŁYCH OSIĄGNIĘĆ BADAWCZYCH:

A. Prace translatorskie i redakcyjne związane z historią filozofii niemieckiej. W roku 2007 opublikowałem przekład *Światowieków* F.W.J Schellinga, opatrzony obszernymi komentarzami (73 strony) i wstępem (50 stron). Komentarze pokazują związki Schellinga z tradycją teozofii niemieckiej, myślą Jakoba Böhmego, Friedricha Christopha Oetingera, Franza Xavera von Baadera. W roku 2009 w poświęconym Schellingowi numerze kwartalnika

„Kronos” opublikowałem w moim tłumaczeniu najważniejsze fragmenty dwóch innych dzieł Schellinga *Historyczno-krytycznego wprowadzenia do filozofii mitologii* i *Filozofii Objawienia*.

Przed doktoratem wziąłem udział w zbiorowym tłumaczeniu książki Heideggera, *Nietzsche* (PWN, seria „Biblioteka współczesnych filozofów”, t. I – 1998, t. II – 1999). Przełożyłem w sumie około 200 stron tego dzieła.

Od roku reaguję serię wydawniczą „Kronos. Klasycy filozofii niemieckiej”. Ukazały się w niej dwie książki: *Teologia niemiecka* (2013) i *Finis christianismi* Franza Overbecka (2014). W przygotowaniu są dzieła Heideggera i Hegla.

B. Od roku 2012 kieruję grantem NPRH „Klasycy polskiej nowoczesności”. Jego owocem jest seria książkowa – obejmująca przekrojowe antologie myśli polskiej (*Katastrofiści dwudziestolecia międzywojennego*, *Spór o mesjanizm*), edycje rękopisów (*Kurs filozofii* Dowgirda, *Bożyca* Trentowskiego, *Wiara w nauce* Massoniusa) i reedycje książek opublikowanych przed rokiem 1914, razem z komentarzami i aparatem krytycznym. Na razie wydaliśmy trzy pozycje. W przygotowania jest dwanaście następnych. Grant trwa do roku 2017.

Ta praca również – choć w sposób luźniejszy – związana jest z przedmiotem moich badań. Uważam, że studia nad historią filozofii należy łączyć ze studiami nad historią języka. Historia pojęć wiąże się z dziejami słów, wyznaczając granice tego, co można powiedzieć.

C. redakcja kwartalnika „Kronos”. Od roku 2007 prowadzę kwartalnik „Kronos. Metafizyka, kultura, religia”. Pismo ma stały format: otwierają je dział „Prezentacje” – poświęcone zwykle nowym ideom w filozofii albo ideom dawnym, lecz wartym przypomnienia; zamyka dział: „Archiwum filozofii polskiej”, z którego wyłoniła się seria książkowa. Staramy się robić numery tematyczne, skupione wokół jednego problemu. Wydaliśmy 32 numery

czasopisma (stan na lipiec 2015 roku). Większość tomów poprzedzona jest moimi artykułami wstępnymi, w których przedstawiam zamiar i sens numeru.

Od roku 2012 pismo ma swoją angielską mutację: „Kronos. Philosophical Journal”.

D. Stypendia i granty badawcze:

- lipiec 2002: dwutygodniowe stypendium biblioteczne na Freie Universität Berlin, opiekun naukowy prof. Wilhelm Schmidt-Biggemann, wydawca i komentator Schellinga.
- rok 2006: trzymiesięczne stypendium Fondation de la Maison des Sciences de l'Homme. Opiekun naukowym prof. Vincent Descombes z Ecole des Hautes Etudes en Sciences Sociales, filozof analityczny, znawca myśli Wittgensteina.
- rok 2006-2007: kontynuowałem mój pobyt w Paryżu u prof. Descombesa, dzięki dziesięciomiesięcznemu stypendium Fundacji na rzecz Nauki Polskiej „Kolumb”.
- rok 2008 – „Grant Wspomagający” Fundacji na rzecz Nauki Polskiej.
- rok 2011 – grant NPRH na edycję angielskich numerów pisma „Kronos” (nr 32H 11 002280).
- rok 2012 – grant NPRH „Klasyki Polskiej Nowoczesności” (nr 11H 12 0377 81, do 2017).

E. nagrody za pracę naukową:

Byłem trzykrotnie uhonorowany nagrodą Rektora Uniwersytetu Warszawskiego (1995, 2002, 2007).

W. Rytkiewicz